

این استان به لحاظ تقسیمات کشوری دارای ۱۴ شهرستان، ۳۶ شهر، ۴۰ بخش، ۱۰۲ دهستان و بیش از ۱۰۰۰۰ روستا و آبادی است و مرکز آن شهرستان زاهدان می باشد .

استان سیستان و بلوچستان از شمال به خراسان جنوبی، از مغرب به استان کرمان و هرمزگان و از جنوب به دریای عمان و از شرق به افغانستان و پاکستان محدود است .

آب و هوای استان از نوع آب و هوای بیابانی است و حداکثر دمای سالانه آن بالای ۴۰ درجه سانتیگراد است . زاهدان سردترین و ایرانشهر گرمترین شهرهای استان می باشند، نوسانات رطوبت، وجود بادهای موسمی همچون بادهای معروف ۱۲۰ روزه، باد هفتم یا گاوکشی، ریزش جوی و اختلاف دما در ۲۴ ساعت به استثنای نواحی معتدل سواحل دریای عمان، شرایط اقلیمی خاص، پوشش گیاهی و جانوری، مناظر بدیعی را بوجود آورده اند .

بلندترین نقطه استان کوه تفتان با ارتفاع ۴۰۴۲ متر و پست ترین نقطه آن کناره های دریای عمان می باشد .

صنایع دستی، میراث فرهنگی و گردشگری، جاذبه های طبیعی و تاریخی سیستان و بلوچستان یکی از استانهای غنی کشور به لحاظ داشته های فرهنگی، باستانی، صنایع دستی و البته گردشگری می باشد، علاوه بر این تنوع قومی و مذهبی تعامل فرهنگی بسیار زیادی را خلق کرده که خود گواهی بر تمدن و فرهنگ قومی یکایک اقوام ایرانی در همزیستی، احترام به انسانها و اندیشه هایشان است .

استان سیستان و بلوچستان با سابقه ای کهن آمار و جاذبه های تاریخی بسیاری دارد از جمله بازارچه سرپوش، خانه ابویی، قلعه ناصری ایرانشهر، اسپیدزایرانشهر، قلعه بمپور، ساختمان بیت مقام معظم رهبری ایرانشهر، قلعه پرتالیهای چابهار، بافت تاریخی روستای تیس چابهار، آرامگاه سید غلامرسول چابهار، قلعه سرباز، دهانه غلامان زهک، زاهدان کهنه، قلعه نو زهک، قلعه ایرندگان خاش، زیارتگاه مرتضی علی خاش، قلعه حیدرآباد خاش، مسجد جامع شهرستان خاش، قلعه نیکشهر، قلعه کنت و قلعه سیب سراوان، سنگ نگاره های شیر پلنگان، دره نگاران و مسجد جامع دزک سراوان، کوه خواجه زابل و شهر سوخته زابل با قدمت بیش از ۵۰۰۰ سال و ۱۵۱ هکتار وسعت و اولین و بزرگترین استقرار شهرنشینی در شرق فلات ایران و این تمدن غنی آن را به بهشت باستانشناسان معروف کرده است، آسیاب های بادی معروف روستای سه کوهه زابل.

استان سیستان و بلوچستان جاذبه های طبیعی فراوانی نیز دارد که به اختصار در مورد آنها گفته می شود :

◀ دریاچه هامون :

این دریاچه بزرگترین پهنه آب شیرین ایران و خاورمیانه در مواقع پر آبی است که به سه قسمت هامون پوزک در شرق، هامون صابری در شمال و هامون هیرمند در غرب دشت سیستان تقسیم می شود. در اوستا از آن به نام کیانه (دریاچه مقدس) یاد شده است. این تالاب که به عنوان هفتمین تالاب دنیا نیز می باشد نقش بسیار ارزنده ای در اکوسیستم دارد.

◀ کوه تفتان :

تفتان تنها آتشفشان نیمه فعال در جنوب شرق ایران در فاصله ۵۰ کیلومتری شمال شرقی شهرستان خاش با فوران دود گوگرد است، کوه تفتان با ۳۹۶۱ متر ارتفاع از سطح دریا سبب تلطیف هوای اطراف گشته است. پوشش گیاهی، چشمه های آب معدنی سرد و گرم، دامنه های زیبا و دریاچه ای بر فراز کوه هر ساله بسیاری از کوهنوردان و گردشگران را از دور و نزدیک به خود جلب می کند.

دیگر جاذبه های طبیعی استان به شرح ذیل می باشد :

تپه نمکی روستای گشت سراوان، رودخانه باهوکلان، گل فشان کنارک، کوه های مینیاتوری، تپه های مریخی با کوه های بلند چابهار، سواحل دریای عمان (ساحل صخره ای و سواحل ماسه ای) چابهار و کنارک، چاه نیمه های زابل، جنگل های حرا خلیج گواتر در شرق چابهار، درختان انجیر معابد چابهار، تمساح معروف پوزه کوتاه ایرانی در رودخانه سرباز و پشت سد پیشین.

استان سیستان و بلوچستان دارای صنایع دستی فراوان می باشد که به اختصار در رابطه با آن بحث خواهیم کرد :

حصیربافی (خولک بافی) - سیستانی - ساخت زیورآلات سستی - سوزن دوزی بلوچی - گلیم بافی - خامه دوزی سیستان - سفال معروف کلپورگان - قالی بافی - سیاه دوزی

یکی از صنایع دستی که در منطقه سیستان با قدمتی دیرینه می باشد قالی بافی است که به شرح مختصری از آن می پردازیم :

شروع قالی بافی در سیستان به دو هزار سال پیش باز می گردد که اقوام سکایی در دشت زرخیز سیستان ساکن شده و به کشاورزی پرداختند و بافندگی خود را همچنان حفظ نمودند. کشف قالی نشان می دهد که این قالی توسط اقوامی

سکایی بافته شده است. طرح های قالی سیستان شبیه به نقش های ترکمن است و نقش های اصیلی چون مددخانی، فتح الهی و غیره که در اکثر نقاط ایران شناخته شده است و مشتریهای قدیمی دارد این مطالب قطره ای از دریای مناطق دیدنی، گردشگری، جاذبه های طبیعی و تاریخی استان سیستان و بلوچستان بود که به اختصار در رابطه با آن توضیحاتی داده شد.

ظرفیتها و توانمندیها (مزیت های نسبی منطقه):

۱- موقعیت جغرافیایی ویژه و مناسب استان سیستان و بلوچستان به لحاظ همجواری با کشورهای افغانستان و پاکستان (برخورداری از ۱۲۰۰ کیلومتر مرز خاکی با کشورهای پاکستان و افغانستان و ۳۰۰ کیلومتر مرز ساحلی در کنار دریای عمان)

۲- دسترسی به آبهای آزاد بین المللی خارج از تنگه هرمز و امکان ارتباط با کشورهای شرق آسیا، شبه قاره هند، شیخ نشین های عربی و بازارهای آفریقایی

۳- شرایط ممتاز استان برای ایفای نقش مؤثر در بازرگانی ملی و ترانزیت خارجی میان اروپا و آسیای مرکزی با آبهای شرقی و جنوبی و شاخ آفریقا

۴- اقلیم مناسب کشت محصولات سود آور صادراتی (خرما، مرکبات، موز و انبه) دشت های هموار و اراضی مستعد در شمال و جنوب استان و وجود امکانات توسعه ایجاد صنایع تبدیلی وابسته به محصولات کشاورزی در استان نظیر: بسته بندی خرما، تولید قند مایع از شیر خرما و تولید خوراک دام از ضایعات و هسته خرما.

۵- وجود صنایع غنی دریایی و ازیان و اراضی و اقلیم مناسب در سواحل جنوبی برای توسعه فعالیتهای شیلات و صیادی و صنایع مرتبط با شیلات به لحاظ واقع شدن استان در مجاورت آبهای گرم دریای عمان و اقیانوس هند بعنوان قابلیت محوری و مؤثر استان با پتانسیل حدود ۱۸۲ هزار تن صید انواع ماهی، اراضی مستعد پرورش میگو و توسعه صنایع وابسته (بالغ بر ۴۲ هزار هکتار اراضی مستعد پرورش میگو در ۲۰ سایت مطالعه شده با تولید بیش از ۲۵۰۰ تن میگو در سطح زیر کشت ۱۰۰۲ هکتار) وجود ۹ بندر صیادی، ۶ محل تخلیه، تعداد ۲۲۰۰ فروند شناور صیادی با ۲۳ هزار نفر صیاد در منطقه چابهار و کنارک ۲۵ کارخانه کنسرو سازی، ۱۳ واحد عمل آوری و بسته بندی ماهی و میگو، ۶ کارخانه پودر ماهی، ۶ کارخانه لنج سازی، ۱۹ کارخانه یخ سازی و ۸ واحد سردخانه نگهداری میگو و ماهی

۶- وجود معادن نسبتاً غنی و متنوع معدنی و سهم بالای استان در برخورداری از این معادن و امکان توسعه فعالیتهای معدنی و قراردادن استان بر روی کمربند فلزات معدنی جهان که از اروپای شرقی تا کشور پاکستان ادامه دارد این کمربند با داشتن ذخایر معدنی مانند: کرومیت، مس، منگنز، سرب و روی، قلع، تنگستن، طلا و کانی های فلزی نظیر تالک، منیزیت، گل سفید، فلدسپات، کائولن، سیلیس و سنگهای ساختمانی بویژه گرانیت، وجود بیش از ۴۰۰ هزار تن گارنت با عیار ۴۰٪، ۱۰ میلیون تن آندلوزیت، ۵ میلیون تن فلدسپات، ۱۳۰ هزار تن سیلیس با عیار ۹۹/۸٪ و ۴۳ هزار تن آنتیموان را در خود جای داده است.

۷- پتانسیلهای معدنی حوزه تفتان امکان استقرار کارخانجات ساخت چینی و کاشی و سرامیک در محدوده تفتان و شهرستان خاش را فراهم ساخته است.

۸- اقلیم مناسب برای توسعه فعالیتهای گردشگری و اکوتوریسم در سواحل دریای عمان و دامنه های تفتان، چاه نیمه ها و دریاچه هامون و ...

۹- وجود نهادهای مهم اقتصادی و توسعه ای در سطح استان بویژه منطقه آزاد چابهار با امتیازات ویژه برای سرمایه گذاری تولیدی و خدماتی، وجود ۷ بازارچه مرزی فعال در طول نوار مرزی استان با کشورهای همسایه افغانستان و پاکستان، منطقه ویژه اقتصادی زابل و وجود ۹۵ شرکت تعاونی فعال مرزنشین، طرح توسعه محور شرق به عنوان ابزارهای مهم اعمال سیاستهای منطقه ای

۱۰- برخورداری از حدود ۳۵ مرکز آموزش عالی با بیش از ۷۰ هزار دانشجو و مراکز آموزش فنی و حرفه ای در سطح استان

۱۱- صنایع کشتی سازی در چابهار و وجود کشتی های مدرن صید و صیادی پراینر

۱۲- وجود تأسیسات زیر بنایی مهم از جمله شبکه های وسیع حمل و نقل جاده ای، دریایی، ریلی و هوایی (وجود حداقل ۵ فرودگاه فعال در سطح استان و شرکت های هواپیمایی در استان)

۱۳- قابلیت ها و ظرفیتهای جدید از جمله پتانسیل نیروی کار جوان و تحصیل کرده و مطالعات منطقه ای

۱۴- مرز میلک به عنوان مرز رسمی مبادلات تجاری با افغانستان و تردد مسافر

- ۱۵- وجود ۶ گمرک فعال در سطح استان
- ۱۶- بهره مندی از مزیت نزدیک ترین مسیر به کشورهای آسیای میانه برای ترازیت کالاهای بین المللی و انتقال محصولات و شاهرآه ترازیت کالا از جنوب به شمال
- ۱۷- وجود ۱۳ شهرک صنعتی فعال در مناطق مختلف استان
- ۱۸- وجود اسکله های مهم کشتیرانی (اسکله نصب سریع شهید بهشتی ، اسکله شهید کلانتری ، اسکله ایران بندر) با ظرفیت تخلیه و بارگیری ۶ میلیون تن در سال
- ۱۹- اتصال استان به شبکه راه آهن سراسری کشور در این شرایط استان می تواند به پل ارتباطی ریلی اروپا به آسیای جنوب شرقی تبدیل شود و این امر مهمترین مزیت نسبی منطقه در توسعه صنعتی محسوب خواهد شد .
- ۲۰- تنها بندر مهم کشور در سواحل دریای عمان و شرق تنگه هرمز ، بندر چابهار است که مزیت بزرگی در جهت توسعه صنعتی استان و پیوند با آبهای آزاد است .
- ۲۱- موقعیت بندری و مرزی استان که امکان تأمین کالاهای واسطه ای صنعتی از خارج و دسترسی به بازارهای صادراتی را تسهیل می نماید .
- ۲۲- وجود پیشینه بازرگانی مناسب در منطقه
- ۲۳- وجود امکانات فرودگاهی مناسب در استان
- ۲۴- اقلیم مناسب و اعتدال هوا در زمستان شرایط مناسب برای کاشت محصولات نوبرانه و صادراتی را فراهم کرده است (این قابلیت ، امکان برداشت دوبار محصول را در سال فراهم آورده است).
- ۲۵- هوای مطبوع در فصل سرد سال در بسیاری از مناطق استان بویژه در ساحل دریا از دیگر مزیت های نسبی استان برای توسعه فعالیتهای گردشگری است .